

SPOMIN SLOVENIJE

SLOVENSKA NACIONALNA LISTA – UNESCO SPOMIN SVETA

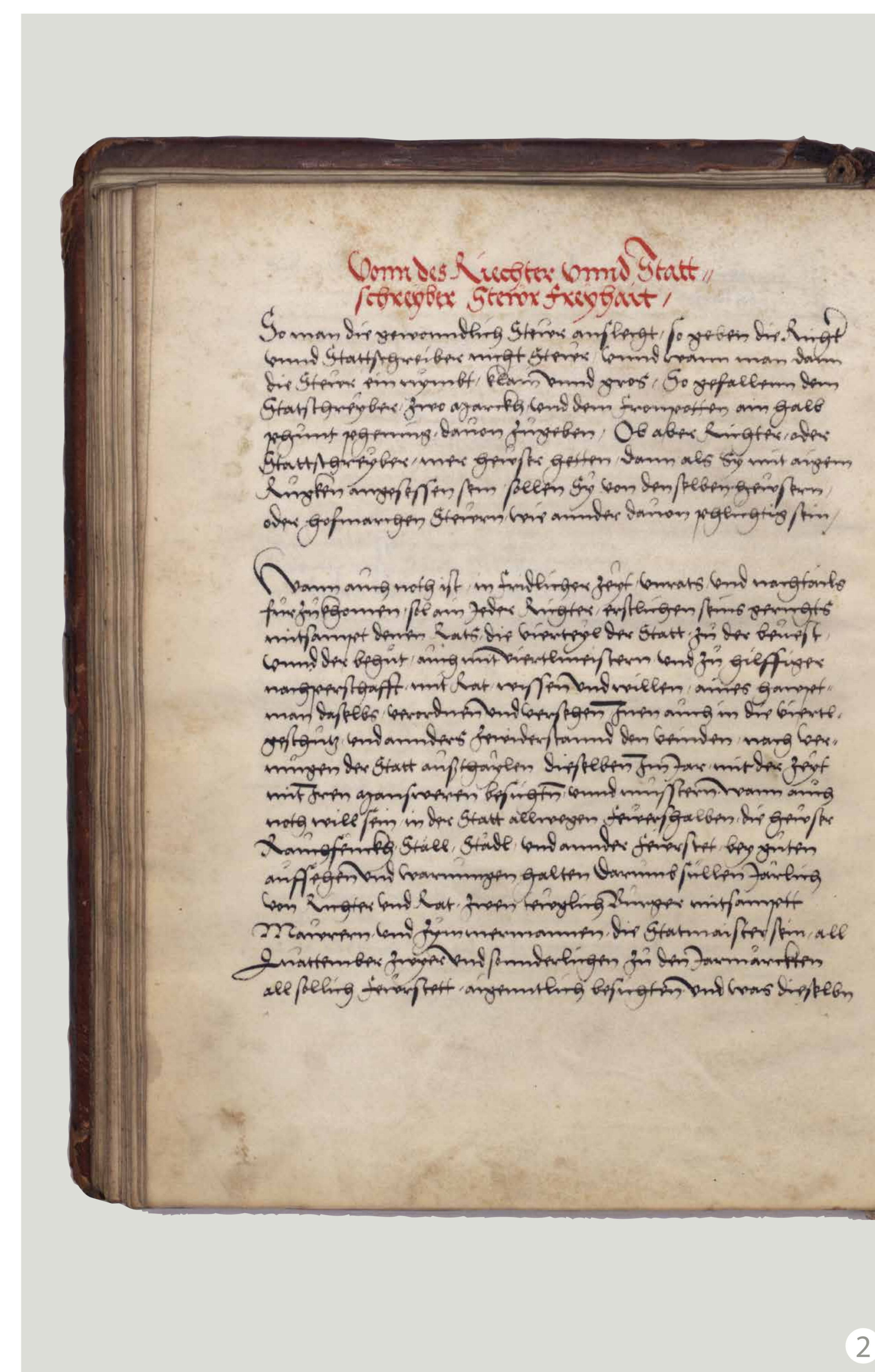

MEMORY OF SPOMIN
THE WORLD SVETA

PTUJSKI MESTNI STATUT, 1513

ZGODOVINSKI ARHIV NA PTUJU

Salzburški Ptuj so leta 1479 zasedli Ogrji in ga obdržali 11 let, dokler ga niso zavzele cesarske čete in je postal deželno knežja last. Habsburžani so mesto zaradi strateške pomembnosti obdržali do leta 1511, ko so finančne težave prisilile cesarja Maksimilijana I., da je Ptuj prodal s pravico do ponovnega odkupa salzburškemu nadškofu Lenartu Hodiškemu. Nadškof je 17. julija 1513 s spremstvom prijahal v mesto, kjer so ga slovesno sprejeli. Seznanil se je z njegovim stanjem, nato pa dal sestaviti nov statut. Ta pomembni pravni dokument, ki je podrobno urejal delovanje mesta, je bil sestavljen v razmeroma kratkem času – v le 20 dneh, zagotovo tudi na račun predloge, tj. statuta iz leta 1376. Nadškof Lenart ga je potrdil v petek, 5. avgusta 1513.

Na eni strani kaže 207 členov statuta prizadevanje mestnega gospoda, da iz mesta kar največ pridobi, in mestnih oblasti, da nesebično poskrbijo za mesto; na drugi strani pa meščanov, da si znotraj mestnega obzidja zagotovijo normalno življenje. Za Ptuj sta sicer ohranjena dva srednjeveška mestna statuta, ki sta edina tovrstna pravna spomenika za območje celinskih mest na Slovenskem. Ostala celinska mesta so namreč imela t. i. privilegijsko pravo. Ker se statut iz leta 1376 danes hrani v knjižnici vojvode Avgusta v nemškem mestu Wolfenbüttel, je v Zgodovinskem arhivu na Ptuj shranjeni statut iz 1513 še toliko bolj poseben in seveda že sam po sebi edinstven.

1. Ptujski mestni statut iz leta 1513 se danes hrani v Zbirki rokopisov Zgodovinskega arhiva na Ptuj pod signaturo SI_ZAP/0070_00067. Foto: Matej Kristovič.

2. Ptujski mestni statut, fol. 42 verso. 184. člen (drugi odstavek) odreja ukrepe v primeru požarne nevarnosti: »Kadar se v mestu pokaže nujna zaradi vzdrževanja požarnega reda v hišah, dimnikih, hlevih, šupah in drugih ognjiščih, naj sodnik in svet določita po dva sposobna meščana, ki so jim za odstranjevanje nepravilnosti pri ognjiščih določeni zidarji in tesarji. To sta mestna mojstra, ki naj vsake kvatre dvakrat in še posebej v času letnih sejmov pregledujeta vsa ognjišča; kar mestna mojstra prijavita mestnim delavcem, da je potrebno popraviti, morajo imenovani nadzorniki takšno nepravilno gradnjo porušiti in zgraditi varnejšo. Če pa zaradi nepredvidnosti izbruhne v mestu požar, mora tisti, v čigar hiši je gorelo, plačati mestu dva funta denaričev globe; če požar sporoči sam ter se to potrdi, naj bo tri dni in noči zatem svoboden, seveda, če uživa knežjo svoboščino; če pa požar sporoči nekdo drug in prinese prvi škaf vode, dobi od mesta funt denaričev, drugi (gasilec) pol funta in tretji (gasilec) šestdeset denaričev.« Prevedel Dušan Kos (M. H. Masten, D. Kos, 1999. Statut mesta Ptuj 1513. Ptuj, Ljubljana: Zgodovinski arhiv Ptuj, ZRC SAZU, str. 225).

3. Statut sestavlja 48 pergamentnih listov formata 21,5 x 29,5 cm. Trde lesene platnice, ki so dober centimeter večje, so prevlečene z rjavim usnjem in se zapirajo z medeninasto sponko. Dokument je pisan v zgodnjemoveški različici nemškega jezika in nemški kurenti. Foto: Matej Kristovič.

ZGODOVINSKI
ARHIV NA PTUJU